Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

23.10.2017

KEHA/2658/2017
Julkinen

kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Valtionvarain valiokunnan liikennejaosto 24.10.2017

Etelä-Pohjanmaan elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen asiantuntijalausunto: HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Yleistä väylänpidosta

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella perusväylänpidon rahoituksesta kohdistuu noin 99 % tieverkon hoitoon, ylläpitoon sekä käyttöön (ei sisällä erillisrahoitusta). Perusrahoituksen parantamisinvestointeihin on rahoitussuunnitelman mukaan käytettävissä 0,182 M€. Perusrahoituskehys ei mahdollista lainkaan liikenneolosuhteita parantavia investointeja, vaan käytännössä niitä voidaan tehdä vain erillisrahoituksella. Vuodelle 2018 ELY arvioi saavansa korjausvelkarahoitusta ja perusväylänpidon lisärahoitusta 21,8 M€, joka on kokonaisuudessaan sidottu KV (=korjausvelka) - ja lisärahoitushankkeisiin.

Väylien päivittäinen liikennöitävyys on turvattu hoitourakkasopimuksin sillä tasolla, kuin se on viime vuosina ollut. Esimerkiksi talvihoidon taso on pidetty jokseenkin vakiona viime vuosina. Teiden hoitoa on priorisoitu liikenteellisin perustein laadittujen luokitusten perusteella. Teiden ylläpidossa on painotettu vilkasliikenteisiä väyliä, siltoja ja erikoisrakenteita, elinkeinoelämän tarpeet huomioiden.

Tieverkon kunto on heikentynyt tasaisesti jo useamman vuoden ajan vuoteen 2016 saakka. Korjausvelkaohjelma pysäytti EPO ELY-keskuksen alueen tieverkon kunnon heikkenemisen vuonna 2017. Korjausvelkaohjelman päätyttyä vuonna 2018 on selvää, että huonokuntoisten teiden määrän kasvu tulee jatkumaan aikaisempaan malliin, mikäli perusväylänpidon rahoitukseen ei tehdä tasokorotusta. Siltojen kuntoa on voitu viime vuodet pitää ennallaan osin erillisen Mitat ja Massat rahoituksen avulla. Vuonna 2018 tätä lisärahoitusta ei enää ole ja siltojen ylläpidon rahoitus muutenkin putoaa. Elinkeinoelämälle tärkeiden siltojen kunto tulee heikkenemään ja painorajoitusten määrä kasvaa.

Perusväylänpidon rahoituksen niukkuus näkyy myös asiakkaiden palautteessa: negatiivinen asiakaspalaute on lisääntynyt ja tienkäyttäjien tyytyväisyys on laskenut merkittävästi. KV-hankkeiden toteuttaminen vaikuttaa parantaneen ainakin hetkellisesti tienkäyttäjien tyytyväisyyttä ELY:n alueella. Viime vuosina ongelmana on ollut se, että tieverkon kuntoa ei ole pystytty parantamaan koko verkon osalta. Nopeasti kuluvien pääteiden kunnon parantamiseen on jouduttu osoittamaan yhä suurempi osuus rahoituksesta. Keskivilkkaiden ja vähäliikenteisien teiden päällysteitä ei ole ollut mahdollista uusia siinä määrin eikä sillä rankkuudella, kuin olisi ollut tarvetta. Vähäliikenteisiä teitä on ylläpidetty lähinnä päällysteitä paikkaamalla, pois lukien

korjausvelkarahoituksella vuosina 2016–2018 toteutettavat kohteet. Sorateiden kunnostamista ei käytännössä perusrahoituksella ole voitu tehdä vuosikausiin, teitä on pidetty liikennöitävässä kunnossa hoitotoimin.

Päällysteiden paikkauksiin kuluu yhä suurempi osuus päällysteiden ylläpidon perusrahoitusbudjetista, ja mitä pienempi osuus rahoituksesta jää päällystämisiin, sitä huonompaan kuntoon päällysteet tulevat ja paikkausten vaatima rahoitus kasvaa. Joissain tapauksissa tieverkolla tulee raja vastaan, jolloin näitä vaurioita ei kannata enää paikkauksin hoitaa, vaan olisi edullisempaa päällystää koko tieosuus. Vähäliikenteisimmällä verkolla vaihtoehdoksi jää tällöin nopeusrajoituksen alentaminen tai jopa päällysteen purkaminen ja tien muuttaminen soratieksi.

Tiestön pitäminen nykykunnossa korjausvelkapaketin jälkeenkin edellyttäisi jatkuvaa vuotuista lisärahoitusta tienpitoon noin 10 miljoonaa euroa Etelä-Pohjanmaan ELY:n alueelle.

Mitä on tehty korjausvelkaohjelmalla?
Korjausvelkapaketin rahoitus on erittäin tervetullut lisä muuttamaan kehityksen suuntaa ja pysäyttämään korjausvelan kasvun hetkeksi. Korjausvelkaohjelman toimenpiteet on valittu alueen elinkeinoelämän ongelmallisiksi kertomien tieosuuksien joukosta. Ne kohdentuvat päällysteiden kuntoon, siltojen parantamiseen, tierakenteen kuivatukseen sekä sorateiden kunnon parantamiseen. Vuosina 2016 ja 2017 on KV-rahoituksen merkitys päällysteiden kunnon kehittymiseen merkittävä. Vuoden 2018 KV-kohteet ovat pääasiassa investointiluonteisia, ja niiden vaikutus päällysteiden kuntoon on vähäinen. Vuonna 2018 vaikutus on suurempi tieverkon elinkaareen pitkällä tähtäimellä.

Korjausvelkapaketin hyödyt ovat merkittävät. Alueen elinkeinoelämä ja muut yhteiskunnan toiminnot hyötyvät liikenteen olosuhteiden parantuessa.

LVM:n budjetti 2018

<u>Perusväylänpito:</u>

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen vuoden 2018 väylänpidon rahoitus, ilman erillisrahoitusta (korjausvelkaohjelma ja 364-paketti), on noin 37 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 vastaava rahoitus oli 42,4 M€.

Tieverkon hoidon taso on sidottu pitkillä 5-7 vuoden sopimuksilla ja niiden kustannusvaikutus on noin 17 miljoonaa euroa. Lisäksi energiakustannuksia ja muita käytännössä pakollisia kuluja tulee noin 3,5 miljoonan euron edestä.
Suurimmat säästötarpeet rahoituksen vähentyessä kohdentuvat päällysteiden ylläpitoon ja siltojen ylläpitoon. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueelle on Liikenneviraston alustavassa määrärahajaossa tulossa muiden kuin pääteiden päällystyksiin 30 % vähemmän määrärahaa kuin vuonna 2017. Päällystysohjelman pituus tuleekin vuonna 2018 lyhentymään yli 40 % tämän vuotisesta. Tämä tulee kiihdyttämään huonokuntoisten päällysteiden ja siten korjausvelan määrää voimakkaasti jo vuonna 2018. Siltojen ylläpidon vuosirahoitus pienenee tämän vuoden 3,5 €:sta 2,6:een M€:oon. Siltoja voidaan korjata merkittävästi vähemmän.

Perusväylänpidon rahoituksessa maantieverkon parantamisen rahoitus on laskenut jatkuvasti. Vuoden 2018 budjetissa parantamisrahaa tienpidossa käytännössä on vain teemapaketteihin (Maankäyttö, asuminen ja liikenne 10 M€ ja Kävelyn ja pyöräilyn edistäminen (KÄPY) 5 M€). Näistä paketeista Etelä-Pohjanmaan maanteille ei tule yhtään euroa.
ELY:jen parantamisinvestointeihin, jolla vastattaisiin liikenteen ja maakäytön muuttuviin tarpeisiin jää 2 M€, josta Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus odottaa saavansa enää 0,182 M€. Parantamisinvestointeihin osoitettu perusrahoitus oli jo vuonna 2017 vain 0,4 M€, joten ensi vuodelle esitetty 0,182 M€ ei aiheuta merkittävää muutosta toimintaan.

Valtionavustus yksityisteiden kunnossapitoon ja parantamiseen

Rahoitus koko maahan 13 M€ on merkittävä lisäys vuoden 2017 rahoitukseen (7 M€). ELY katsoo, että vuoden 2018 arvioitu Etelä-Pohjanmaan osuus, noin 1,15 M€, olisi sopiva alueen pidempiaikaiseksikin tarpeeksi. Mikäli valtakunnan rahoitus vuonna 2020 tasolla laskee kehyksen mukaiseksi 3 M€:ksi, on alueen osuus vain 0,1 M€/vuosi, joka on kysyntään nähden aivan liian alhainen.

Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen

Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostojen kustannukset ovat asettuneet vuonna 2018 annettavan rahoituksen mahdollistamalle tasolle. Ostetun joukkoliikenteen palvelujen nykyisen laatutason on mahdollistanut se, että kunnat ovat osallistuneet ELY:n ostamien palvelujen kustannuksiin.
Merenkurkun liikenteen tukemiseen osoitettu määräraha on sopimusten mukainen.

Lopuksi

Yhteenvetona voidaan tiestön kunnosta ja rahoituksen riittävyydestä esittää seuraavaa:

- Korjausvelkapaketin vuoden 2018 mahdollistama rahoitustaso olisi riittävä turvaamaan perusväylänpidon pitkäjänteisen kehittämisen ja mahdollistamaan korjausvelan asteittaisen vähentämisen.
- Kehysten mukaiset rahoitustason säästöt tulevat kohdistumaan verkon kunnon ylläpitämiseen. Kunto heikkenisi nopeasti ja jatkossa tilan korjaaminen tulee olemaan entistä vaikeampaa.
  Tienkäyttäjät ja etenkin ammattiautoilijat kaipaavat kipeästi parannusta liikenneolosuhteisiin. Satsaukset tieverkon kuntoon ovat nykytilanteessa erittäin kannattavia. Elinkeinoelämä tarvitsee sujuvat kuljetusreitit.

Johtaja Anders Östergård

TIEDOKSI L-Jory